

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Trst, Via F. Filzi 10/L., Tel. 28-770
Za Italijo: Gorica, P.zza Vittoria
18/II - Poštni predal (casella
postale) Trst 431. — Pošt.
čekovni račun: Trst, št. 11/6464

Poština plačana v gotovini

NOVI LIST

Posamezna št. 25.— Lir
N A R O C N I N A:
trimesečna lir 325 - polletna lir
800 - letna lir 1100. — Za ino-
zemstvo: trimesečna lir 500 - pol-
letna lir 1000 - letna lir 2000.
O g l a s i p o d o g o v o r u
Spedizione in abb. postale I. gr.

ŠT. 102

TRST, ČETRTEK 3. MAJA 1956, GORICA

LET. V.

PRED VOLITVAMI V OBČINI DEVIN-NABREŽINA

Pojdimo v borbo za slovensko obalo!

Zgodovinska važnost volitev - Kaj je dolžnost vsakega zavednega Slovenca

Volitve, ki bodo 27. maja v Nabrežini, se po svoji važnosti niti od daleč ne morejo primerjati z onimi v vseh ostalih slovenskih občinah na Tržaškem. Prebivalstvo Doline, Zgonika in Repentabra je namreč hvala Bogu popolnoma ali v ogromni večini slovensko in zato te občine niso narodno ogrožene. Tu imajo volitve izrazito krajevni značaj: gre le za to, kateri slovenski ljudje naj vzamejo v svoje roke upravo domače občine.

Bistveno drugačen pa je položaj v Devinu-Nabrežini. Ta zemlja, ki je bila več ko tisoč let čisto slovenska, je danes narodno ogrožena. Še pred nekaj desetletji ni živela tu tako rekoč niti ena italijanska družina. Prvi, kateri so začeli naseljevati tujce na naši obali, so bili devinski principi Thurn-Taxis. Potrebnovali so kolone za svoja veleposestva ter šli ponje v bližnjo Furlanijo.

Priznati je pa treba, da so se furlanski priseljenci izvečine kaj kmalu prilagodili našim razmeram. K nam so prišli, da najdejo tu kos kruha za svoje družine in ne s političnim namenom, da naše kraje raznarodujejo. Zavoljo tega gledajo naši ljudje danes v njih enakopravne domačine ter se z večino njih dobro razumejo. Število teh priseljencev je bilo v ostalem tako majhno in brezpomembno, da z njim niso mogli spravljeni v nevarnost čisto slovenskega značaja naše morske obale.

PREVRAT PO ZADNJI VOJNI

Razmere so se pa korenito spremenile po drugi svetovni vojni. Italijanski demokristjani so skupno z ostalimi laškimi nacionalisti in imperialisti sklenili, da je treba slovenske obalne kraje od Trsta do Tržiča za vsako ceno potujčiti ter tako zapreti slovenskemu narodu dohod do morja.

V sporazumu z Anglo-Amerikanci so ustanovili pri Štivanu, kjer malodane ni rib — »Ribiško vasa« laških istrskih beguncev in sedaj zidajo v Sestljanu kljub enodusnemu odporu vseh Slovencev in Jugoslovanov vseh političnih ideologij veliko naselje za »istrske in dalmatinske« prebežnike z namenom, da bi se tujeji polastili s časom devinsko-nabrežinske občine ter spremenili domačine v brezpomembno manjšino na lastni zemlji.

Razne demokrščanske vlade od De Gasperija do Segnija so v ta namen potrošile že milijarde davčnega, torej tudi našega denarja in ga nameravajo trošiti tudi v bodoče vse dotlej, dokler ne bi uresničili svojih protislovenskih in protikrščanskih ciljev. Česar nam ni prizadel niti najhujši sovražnik, kar jih je srečal naš narod v svoji zgodovini — Benito Mussolini, hočejo sedaj storiti tako zvane protifašistične demokrščanske

stranke. Najtežja odgovornost pada na demokrščane, ker so najvplivnejši in povrh katoliki, takoj za njimi pa pridejo njih zavezniki v vladi: liberalci, republikanci in socialni demokrščarje g. Saragata. Ko gre za uboge in stiskane Slovence, pozabijo vsi na svoja načela demokrščarje, liberalizma, krščanstva in socializma. Vsi bi nas radi čimprej iztisnili z zemlje naših očetov!

SKRAJNA ŽRTEV ZA SLOVENSKO SKUPNOST

Predstavnikom Slov. kršč. soc. zveze in Skupine neodvisnih Slovencev je ta žalostna, toda neovržna zgodovinska resnica stala ves čas pred očmi, ko so vodili pogajanja za volitve v devinsko-nabrežinski občini. Četudi Italijani tu niso še v večini, so predlagali, naj Slovenci pri volitvah vendarle nastopijo s skupno nadstrankarsko listo. Za ta cilj so bili pripravljene doprinesti vsako žrtev.

Ko se je med pogajanja pojavil spor, koliko občinskih svetovalcev naj dobe komunisti, koliko pristaši bivše O. F., koliko somišljeniki dr. Josipa Agneletta in koliko oni sami, so zastopniki Slov. kršč. soc. zveze in Skupine neodvisnih Slovencev šli tako daleč, da so se hoteli zadovoljiti celo s tem, da dobi

vsaka izmed njihovih skupin po pol občinskega svetovalca, to se pravi obe skupaj samo enega. To so naredili, čeprav so jim tudi politični nasprotniki priznavali, da je vpliv obeh skupin v Devinu-Nabrežini po zadnjih volitvah močno zrastel.

Toda to ni še vse! Da bi prišlo do skupnega slovenskega nastopa, sta bili skupini celo pripravljene odpovedati se vsakemu mandatu, le da se pogajanja ne razbijejo. Večjega samozrtvovanja v korist narodne skupnosti, ni mogel nihče od njiju zahtevati.

Kljub vsemu temu so se pogajanja v Nabrežini razbila. Ves spor se je vrtel okoli enega občinskega svetovalca, ki ga ni hotela niti SDZ niti bivša O. F. niti komunisti odstopiti drug drugemu.

Ko sta zastopnika Slov. kršč. soc. zveze in neodvisnih spoznala, da noče nihče odnehati, sta se razočarana odstranila ter prepustila, naj si drugi dele med sabo njun edini mandat.

Vendar je tudi ta žrtev bila brezuspešna. Pripadniki dr. Agneletta, bivše O. F. in komunisti se kljub temu niso sporazumeli, temveč sklenili, da postavijo v Nabrežini dve ločeni listi.

Obramba ogroženega naroda - naše vodilo

Nastal je skrajno kočljiv in težak položaj. V nas je neprestano kljuvala samo misel, kako bi se navzlic vsemu, kar se je zgodilo, mogla in morala rešiti naša obala.

Zavedali smo se, da medsebojne obtožbe in očitki sedaj nič ne pomagajo. Z njimi bi tratili po nepotrebnem čas in koristili le našim narodnim nasprotnikom. S kreganjem in obupovanjem se ni še nikdo rešil iz težkega položaja. Niti poedinec, niti narod! Potrebno je bilo stvar dobro premisliti ter se v 24 urah pogumno odločiti za pravilno pot.

Vzeli smo v roke svinčnik in začeli hladno in trezno računati, kaj odgovarja slovenskim narodnim koristim. Najprej smo ugotovili, da je v občini vsega 3580 volivcev, od katerih bo glasovalo za italijanske kandidate najbrž 1000 do 1300, v skrajnem primeru morda 1400 oseb. Če hočemo odvrniti nesrečo, da laški priseljenci zagospodarijo na naši obali, mora torej ena ali druga slovenska lista dobiti vsaj 1500 glasov. Katera lahko doseže tako število?

Zdrava pamet nam je pravila, da to ne more biti v nobenem primeru lista S. D. Z., katere nositelj je bivši župan Terčon. Pri volitvah l. 1949 je SDZ dobila vsega 753 glasov, čeprav so jo tedaj podpirali tudi kršč.

socialci in slovenski neodvisni. Medtem je vpliv dr. Agneletta v ljudstvu močno padel, precej tudi vpliv g. Terčona, čeprav priznavamo, da je bistri in odločen mož, vendar po poklicu trgovec. Njegovi lastni pristaši mu očitajo, da je vselej in povsod na žalost trgovec. Ljudje sodijo, da bo pri teh volitvah njegova lista dobila 400 do 500 glasov. Toda vzemimo, da bi jih dosegla 750 kot leta 1949. Odločno premalo, da bi mogla nadvladati laške priseljence! Vsak glas, oddan Terčonovi listi, je torej že vnaprej za Slovence zgubljen in koristi samo tujim doseljencem.

Gospod Terčon to bržkone sam uvideva in zato bi moral, če mu je korist naroda važnejša kot korist Agnelettove stranke, dne 27. maja oddati svoj glas pravzaprav proti svoji listi. Ni izključeno, da se bo to v poslednjem trenutku tudi zgodilo.

SLOVENCIM NAJ IZVRŠE SVOJO NARODNO DOLŽNOST

Kaj so mogli kršč. socialci in neodvisni v takem položaju storiti? Pozvati svoje pristaše, naj glasujejo za Agnelettovo listo, bi bilo pomenilo, naj podprejo laške koloniste. Svetovati volivcem, naj lepo ostanejo doma, bi

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

NEZAŠLIŠAN DOGODEK

Široke množice tržaškega prebivalstva obeh narodnosti prevzema že več dni tako globoko ogorčenje, kakor ga nismo doživeli že dolga leta na našem ozemlju. To zavoljo tega, ker je volilna komisija prepovedala listi Trst Tržačanom — Trieste ai Triestini, na kateri so poleg italijanskih neodvisnežev tudi zavedni Slovenci, nastopiti pri prihodnjih volitvah za tržaški mestni svet.

Komisija je izdala prepoved v glavnem z naslednjimi razlogi: na papirju, kjer so po vrstnem redu naštetih posamezni kandidati manjkajo podatki, kdaj in kje se je ta in oni rodil. Ker so imena in priimki večkrat pri mnogih različnih osebah enaki, je brez kraja in dneva njihovega rojstva nemogoče zanesljivo ugotoviti, ali so kandidati, ki hočejo nastopiti, res tisti, za katere se izdajajo.

Predstavniki liste Trst — Tržačanom so včeraj vložili priziv, v katerem so dokazali, da je tako umovanje brezsmiselno in protizakonito. Kako je mogoče dvomiti, kdaj in kje so se poedini kandidati rodili, če je vsak od njih priložil istemu spisu dva dokumenta, kjer je to jasno in neovržno izpriča-

no. Vsak je podpisal izjavo, da sprejme kandidacijo, in tu je jasno rečeno, kje in kdaj se je rodil. Kje in kdaj se je kdo rodil je ravno tako povedano v potrdilu tržaške občine, da ima vsak kandidat volilno pravico v Trstu.

Kako je mogla komisija po vsem tem še dvomiti, s kom ima opravka? Navzlic vsemu je komisija včeraj priziv odbila. Človek se mora res prijemati za glavo!

Zastopniki liste Trst — Tržačanom pojdejo seveda v svoji borbi do kraja. Vložili so že nov rekurz na generalnega komisarja Palamaro, a, če je treba, pojdejo še dalje ter se bodo poslužili vseh sredstev, da si izvojujejo svoje človeške in državljanske pravice.

Gospodje iz volilne komisije so napravili Italiji zelo slabo uslugo. O tem se bodo še sami prav kmalu prepričali. Za sedaj rečemo samo to, da se bodo razjarjene tržaške množice vrgle pri prihodnjih volitvah v skrajnost ter s tem ogromno škodovala vladajočemu demokristjanskemu sistemu. Če so gospodje to hoteli, so dosegli na vsej črti svoj cilj.

PO POVRATKU SOVJETSkih DRŽAVNIKOV

Bulganin in Hruščev sta se vrnila po daljšem obisku v Veliki Britaniji domov. Britansko občinstvo ju je sprejelo precej hladno, skregala sta se pošteno tudi z voditelji angleške delavske stranke, medtem ko jima je vlada izkazovala ves čas pristržno gostoljubje.

Ruski in angleški državniki se v najvažnejših mednarodnih zadevah, tako glede zedinjenja Nemčije in drugega, niso sporazumeli. Zedinili so se le v tem, da je treba povečati medsebojne trgovske in kulturne stike ter se približali tudi v važnem vprašanju splošne razorožitve in drugih manj važnih stvari.

Tako Rusi kot Angleži kakor tudi Nemci pa priznavajo, da so bili razgovori v Londonu »zelo koristni« ter pomenili korak naprej k pomirjenju in sporazumevanju med narodi.

Najvažnejše je, da so se razgovori sploh začeli in da se bodo nadaljevali, ko pride Eden v Moskvo, kamor sta ga povabila na obisk Bulganin in Hruščev.

PRVI MAJ DANES IN NEKDAJ

Delavci so začeli praznovati prvi maj natančno pred 70 leti v Združenih državah. Organizirali so veliko stavko in obhode, da bi s tem dali poudarka svoji zahtevi po 8-urnem delavniku. Policija je sodila, da je nastop delavcev protidržaven in revolucionaren in se zagnala nasilno v množice ter več ljudi usmrtila. Isti prizori so se ponovili 3 leta kasneje v Evropi, ko se je ustanovila 1. 1889 Prva socialistična internacionala ter začela prirejati prvomajske proslave po vseh deželah tostran oceana.

In vendar so delavci zahtevali samo 8-urni delavnik, zavarovanje proti boleznim, nezgodam, brezposelnosti in druge stvari, ki so

danes povsod že uresničene ter se zde vsem same po sebi umljive.

Danes so razmere popolnoma drugačne: Prvi maj je lani postal tudi cerkveni praznik »sv. Jožefa rokodelca« in letos je Pij XII. naslovil posebno poslanico delavstvu. Nikomur ne pade več na um, da bi se protivil obhajanju »praznika dela«.

IZJAVA KANCLERJA RAABA

Avstrijski kancler Julij Raab je dal listu Tiroler Nachrichten izjavo, v kateri med drugim pravi: »Mi vemo za težko borbo, ki jo vodijo južni Tirolci, in avstrijska vlada je že večkrat poudarila, da zahteva popolno uresničenje pariške manjšinske pogodbe. V zunanjem ministertvu nameravamo razširiti odsek za južni Tirol ter ga zasesti v sporazumu s Tirolci.« Težko vprašanje se mora rešiti »ne v duhu zastarelega nacionalizma«, temveč zapadne, krščanske in resnično evropske omike.

ZAKON O SLOVENSKEM ŠOLSTVU

Rimska vlada bo jutri razpravljala o zakonu, s katerim naj za stalno in dokončno uredi slovensko šolstvo na Tržaškem in Goriskem. To vprašanje je za naš narod velikanskega pomena in zato želimo, da bi se pravično rešilo. Vlada namerava izdati tudi neke odredbe v korist tržaških šolnikov.

Vse to je prav, toda gospodje so, kakor delajo vedno, čisto pozabili na beneške Slovence. Ali ti niso Slovenci, davkoplačevalci in enakopravni državljani? Zakaj naj bi ne imeli pravice do pouka v lastnem jeziku, ne more noben pošten človek in kristjan na noben način opravičiti!

POMOČ OD VZHODA IN ZAHODA

Jugoslavija se nahaja v ugodnem položaju, da je v dobrih odnosih ravno tako z zapadnimi velesilami kot s Sovjetsko Rusijo. Ravnatelj ameriškega urada za pomoč ino- zemstvu Van Dyke je izjavil, da bo Jugosla-

vija prejela 200 milijonov dolarjev, Sovjetska zveza ji je pa ponudila 300 milijonov. Amerikanci bodo Jugoslaviji to vsoto darovali, medtem ko gre pri Rusih za posojilo z zelo ugodnimi dvedstotnimi obrestmi, ki naj se vrne po 10 letih.

ZELENO-RDEČI TRAK

Maroški sultan Mohamed V. je pred kratkim prerezal z zlatimi škarjami zeleno-rdeči trak, ki je doslej ločil francoski del Maroka od španskega. S tem dejanjem je bilo na zunaj prikazano, da je obnovljena enotnost maroškega cesarstva.

Zopet se je torej en narod osvobodil in združil v neodvisno državo ter zadal nov udarec kolonialnemu gospostvu belcev v svetu. Zadnji del združitve Maroka se je izvršil brez nasilja, ker so se Španci brez odpora vdali v svojo usodo. Toda preden se je to zgodilo, so v ostalem Maroku tekli leta in leta potoki krvi in tisoči Maročanov so dali življenje za svojo neodvisnost. Brez borbe in žrtev ni še noben narod na svetu dosegel svobode.

JUŽNI TIROL

Neofašistični senator Ferretti je pismeno pozval vlado, naj »v južnem Tirolu gleda italijansko pokrajino in naj se zaradi tega upre vsakemu poskusu, da bi bila vprašanja, ki se tičejo tega ozemlja, predmet mednarodnih pogajanj«. Južni Tirol je po njegovem čisto notranjepolitično vprašanje Italije. Ker je bila avstrijsko-nemška manjšinska pogodba iz l. 1946 že davno »popolnoma izvedena«, je s tem mednarodno razpravljanje o južnem Tirolu »dokončno zaključeno«.

Človek se mora vprašati, zakaj se kljub temu Rim in Dunaj še zmerom razgovarjata o manjšini. Očitno zaradi tega, ker Avstrija sodi, da sporazum De Gasperi-Gruber še ni uresničen. In kdo more prepričati Avstrijo, da razpravlja z Italijo o pogodbi, ki sta jo skupno podpisali? Nihče. To razume vsakdo razen nasilnih in nepoboljšljivih fašistov.

SPET SVOBODNI

Na Poljskem so izpustili iz ječ okoli 70.000 kaznjencev. Zaprli so jih v času, ko je v državi prevladoval še Stalinov vpliv. Med njimi jih je mnogo, ki so bili obsojeni zaradi svoje naklonjenosti Titu. V njihovih celicah sede sedaj razni ministri in policijski uradniki iz Stalinove dobe. Maršal Tito je doživel torej tudi na Poljskem popolno zmago nad pokojnim vsemogočnim gospodarjem Sovjetske zveze.

BREZ VOLILNE PRAVICE

Rimski poslanci so izglasovali dodatek k novemu zakonu o volitvah v parlament, po katerem izgubi volilno pravico vsak državljan, ki je obsojen na več kot 5 let ječe.

ZAMENJAVA BANKOVCEV

Pet in desetlirski bankovci so razveljavljeni. Kdor jih še ima, naj jih zamenja do 30. junija pri Italijanski banki (Banca d'Italia). Po tem roku zapadejo v korist države.

OSTANKI SLAVE

V Kataniji na Siciliji so te dni prodali nekemu mesarju dva konja, na katerih je jahal Mussolini v dneh svoje slave. Prvi je tisti belec, katerega so Arabci Tripolitanije darovali diktatorju, ko je razglasil fašistični imperij, drugega — vranca — je pa Mussolini dobil od španskega dučejca Franka. Zdaj sta konja kot zadnja ostanka črne slave končala v mesnici.

Pojdimo v borbo za slovensko obalo!

(Nadaljevanje s 1. strani)

bilo ravno tako neodpušten narodni greh, ker bi s tem nehote spet koristili samo slovenske zemlje lačnim tujcem. Naj nam kdo pove, kakšna druga je mogla biti naša narodna dolžnost!

Nič drugega nam ni kot Slovencem preostajalo, kot da podpremo ono *edino slovensko listo*, ki nam še najbolj jamči, da ostanejo Slovenci gospodarji devinsko-nabrežinske obale, pa naj pripadajo njeni kandidatje tej ali oni stranki. Korist naroda je in bo za nas večno ostala visoko nad vsemi osebnimi in političnimi koristimi voditeljev in njihovih strank. Zaradi tega smo se po zrelem premisleku odločili, da postavimo na »Listo občinske enotnosti« v Nabrežini pet svojih uglednih mož in da gremo skupno z večino endotnega slovenskega ljudstva v odločilen boj za

to, da ostane Devin-Nabrežina in s tem vsa naša obala v rokah slovenskih domačinov. Naša borba je plemenita in nesebična, v popolnem soglasju s prirodnim pravom in kuščansko moralno in zaradi tega smo trdno prepričani, da bo naša pavična stvar našla polno podporo v vseh narodno zavednih Slovincih ter 27. maja tudi na celi črti zmaga.

S tem da ni šla na skupno listo, je SDZ dosegla le to, da je kot protikomunistična stranka pomnožila v bodočem občinskem svetu število komunistov ter zmanjšala ono nekomunistov, obenem pa prišla v nevarnost, da zgine kot politična sila iz devinsko-nabrežinske občine.

Naša odločitev ni bila lahka, toda sprejeli smo jo, ker izpovedujemo načelo, da je prva naloga vsake stranke, da služi lastnemu narodu, zakaj drugače je boljše, da ne obstaja.

tinami vsrka vsak prašek. Poleg je stala električna namizna svetilka, ki se da, ikakor nekoč petrolejke, uravnati na svetlejšo ali temnejšo luč. Videti je bila tudi priprava, ki prepreči uhajanje plina pri kuhalnikih. Stane samo tisoč lir. Za zaspance so pa izumili posebno uro, ki meče številke ikar na strop, tako da ni treba prižigati luči in se obračati v postelji, ko hočeš vedeti, koliko kaže ura.

SAMUZAVESTEN MOŽ

V Milanu je postavil svojo kandidaturo za pokrajinske volitve tudi 62-letni časnikar Antonio Rossi. Za volilni znak si je izbral kar lastno fotografijo in spodaj svoje ime. Mož si je gotovo mislil, da zadostuje, ako ljudje vidijo njegovo sliko, pa bodo drli na volišče in ga naredili za poslanca. Skromnost je lepa čednost.

LJUBI MAJ...

Take pomladi kot je letošnja, še nismo doživeli leta in leta. Prvi maj nas je preseletil z dežjem, točo in snegom. Od neprestanega dežja sta Idrija in Soča ponekod že šli preko roba. Še huje je v Zgornji Italiji. Okrog Bolonje in Modene so vode preplavile obširna rodovitna polja. V Florenci je reka Arno dosegla že vrhe mostov. In še ne kaže, da bi se vreme ustalilo.

NOVICE

NESREČNE TEKME

Nedeljske avtomobilske tekme »Mille Miglia« po srednji in zgornji Italiji so potekale v znamenju nesreč. Najhuje je bilo v kraju Lonato, kjer se je dirkalnemu avtu zdrsnilo na mokrem asfaltu in je treščil v skupino gledalcev: dva mrtva, pet ranjenih. Nekaj ur zatem se je drugi dirkač zaletel v drevo: eden mrtev, eden ranjen. Pri Ravenni se je tretji dirkač prevrnil: spet eden mrtev in eden ranjen. Proti večeru so se nesreče zaključile v Pescari. Pes je letel čez cesto, vozač se je v diru skušal izogniti, a je udaril med gledalce: eden mrtev in več ranjenih; vozač se je pa le malo poškodoval. — Take dirke je celo nevarno — gledati!

PRAKTIČEN USPEH

Posledice sovjetskega obiska v Londonu se bodo šele pokazale, ena praktična se je pa že danes. Ko sta Bulganin in Hruščev obiskala industrijsko razstavo v Birminghamu, sta se tako zagledala v kljuko za pohištvo, izdelane iz plastike, da sta pri priči naročila kar štiri milijone kosov. Tovarnar je tako dobil za eno leto dela. Podjetnika so povrh povabili na obisk v Rusijo.

NEPRIJETEN TOVARIŠ

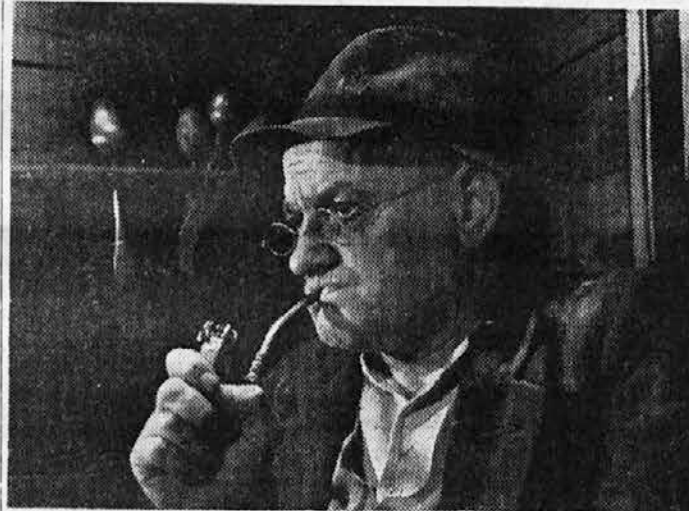
V čakalnici železniške postaje Bitolj v Makedoniji se je stari Jure Jusufovič, medtem ko je čakal na vlak, zleknil na klop in sladko zaspal. Sredi noči ga zbudi jezna renčanje izpod sedeža. Mislite si strah, ko zagleda Jure pod klopjo — volka, ki se je bil ponoči priplazil in si poiskal poleg kmeta ležišče. Jure jo je ucvrl kar skozi okno. Zver so pa morali s streljo pobiti.

LJUDOŽERCI

Divji rodovi, pri katerih je bilo v navadi, da so jedli ljudi, so dandanes že skoro zginiti. Ljudožerstvo se pojavlja še kot redka izjema n. pr. v francoski koloniji Gvineji v južni Ameriki. Tu so zato morala prav pred dnevi nastopiti oblastva proti nekemu indijanskemu plemenu, kjer so na ukaz svojega »čarovnika« ubili in pojedli petletnega otroka, češ da tako »zahtevajo hogovica.

KORISTNI IZUMI

Na letošnjem milanskem velesejmu je bilo razstavljenih vse polno novih iznajdb za vsakdanje življenje. Pozornost je vzbujala krtača za obleko, ki z magnetiziranimi šče-

PRIZOR IZ SLOVENSKEGA FILMA »NA VALOVH MURE«

Film je bil posnet leta 1954. Njegova zgodba se opira na neko novelo pisatelja Miška Kranjca. Zrežiral ga je Igor Pretnar, glasbeno spremljavo je napisal Bojan Adamič. V njem nastopajo Julka Staričeva, Bert Sotlar, Lojze Potokar (levo na sliki) in drugi. Oblikovno je film zelo dognano delo.

PLEMENITA DUŠA

Slovita igralka, pevka in krasotica Jio Thamoja je postala v zadnjem času znana tudi po svojem lepem značaju. Ker je njen mož v nevarnosti, da popolnoma oslepi, je sklenila žrtvovati eno oko, da bi zdravniki mogli presaditi roženico z njenega očesa na možovo. To je res prava, nesebična, junaška ljubezen!

SMEŠEN KONEC

Finančni minister Andreotti je imel v soboto volilni shod v rimskem gledališču Brancaccio. Na koncu mu je poslušalstvo navdušeno ploskalo. Najbolj goreči so skočili na oder in ministra od veselja objemali. Tedaj pa — rrsk — in vsi skupaj z ministrom vred so se pogreznili pod oder. Dvanajst navdušencev se je prav pošteno opraskalo.

Z NAKUPOM DOBREGA BLAGA PRIHRANITE DENAR!

Prodaja na debelo in na drobno vsakovrstno originalno ANGLEŠKO IN NACIONALNO BLAGO ZA MOŠKE IN ŽENSKE PO NAJNIŽJIH CENAH.

Obiščite

Magazin angleškega blaga

SKLADIŠČE:

Trst - Ul. S. Nicolò 22
Telefon šte. 31-138

Magazzino Stoffe Inglesi

Obračajte se na nas osebno ali pismeno.
Prinesite ta oglas, imeli boste poseben popust.

Dopisi s Tržaškega

DOLINA

Čeprav velja za našo občino večinski volilni zakon, po katerem bosta po vsej verjetnosti izvoljeni le večinska in manjšinska lista, so bile predložene v naši občini kar štiri, in sicer dve slovenski ter dve italijanski listi. Slovenski sta Občinska demokratična lista ter Slovenska lista. Italijanski sta listi Krščanske demokracije ter Nennijske socialistične stranke. Vsi vemo, da je Dolina slovenska občina s pečico italijanskih priseljencev. Na listo Krščanske demokracije je zašlo tudi nekaj Slovencev, kar dokazuje, da ta stranka računa tudi na nezavedne Slovence. Naši ljudje so politično dovolj zreli, zato ne bodo glasovali ne za eno ne za drugo italijansko stranko. Ravno pri nas v Dolini se je izkazalo, kako pravilno je stališče Novega lista, ki je v svoji zadnji številki pisal o nujnosti dveh list v krajih, kjer bi Italijani mogli z nekaj glasovi v naše občinske svete, čeprav kot maloštevilni tujei do tega nimajo nobene pravice.

IZ BOLJUNCA

Preteklo nedeljo je bil pri nas prvi volilni shod Občinske demokratične liste. Nastopili so trije govorniki, med njimi neodvisni kandidat, visokošolec g. Bogdan Berdon iz Domja.

V svojem kratkem, a izčrpnem govoru je g. Berdon pojasnil, zakaj so neodvisni kandidati nastopili na skupni občinski listi. Dejal je, da je skupni nastop kandidatov raznih skupin nujen, da se odpravijo dosedanjí spori, ki škodujejo našemu delovnemu človeku in so nevarni za naš narodni obstoj. Poudaril je veliko škodo, ki so jo zaradi njih utrpeli Brežani v šolstvu in prosvetni delavnosti, kar je zelo kvarno vplivalo na narodno zavest. V zvezi s tem je ožigosal pošiljanje slovenskih otrok v italijanske šole in številne primere narodnega odpadništva, ki so sledili znani resoluciji kominforma. To je govornik povedal ne zato, da bi koga žalil, temveč da bi se iz tega nekaj naučili za bodočnost.

O drugi slovenski listi je dejal, da z njimi kandidati nihče noče priti v spor, ker zanj ne obstajajo razlogi. Manjšinska lista je tudi potrebna, ker če bi je ne bilo, bi opozicijska mesta v občinskem svetu zasedli Italijani in odpadniki. V nadaljevanju je ostro ožigosal obe italijanski listi, ki nastopata v dolinski občini — Democrazia cristiana in Nennijske socialiste. Njun namen je prozoren: obe skušata razcepiti brežanske Slovence.

Najvažnejši njegov predlog, s katerim se morajo strinjati vsi Slovenci ne glede na politično pripadnost, je bil, naj se slovenski župani in svetovalec združijo po volitvah v Narodni svet, kajti le tako je mogoče skupno ter uspešno braniti naše narodne koristi.

Zborovalci so njegova tehtna izvajanja sprejeli z odobravanjem. Marsikdo mu je po govoru čestital za njegove odkrite, pogumne in tvorne besede.

JEZERO

Ni dolgo tega, ko smo v listu pisali, da so oblastva določila 22 milijonov lir za napeljavo vodovoda v našo vas. Prebivalci se sedaj začudeno sprašujemo, zakaj se oblastva

ali kdorkoli že ne zmenijo, da bi čimprej uresničili to prevažno delo. Bojimo se namreč, da bomo morali še dolgo čakati, preden dobimo zdravo pitno vodo, katero tako kravo potrebujemo. Bliža se poletje in z njim vroči dnevi, ko bomo morali zopet napajati živino na smrdljivem kaflu in sami piti vodo iz nezdravih vodnjakov. Vsi se dobro zavedamo, da tako velikega dela ni mogoče izvršiti v nekaj dneh, vendar ne moremo razumeti, čemu se ne začno sedaj vsaj pripraviti za napeljavo vodovoda. Vse tiste, ki jim je na srečo zdravje in gospodarska korist naše vasi, prosimo, naj se še nadalje zavzemajo, da čimprej napoči dan, ko bo v Jezero pritekla zdrava voda. Naša vas šteje malo hiš, toda bilo bi nedopustno, ako bi zaradi tega morali še naprej biti zapostavljeni in od vseh zapuščeni. Vaščani.

PREBENEG

Pred približno dvema mesecema so pri nas začeli obnavljati poslopja, ki so jih bile požgale nacistične in fašistične tolpe že pred 11 leti. Dolgo smo morali čakati, preden so se oblastva odločila vsaj delno popraviti krivico, ki smo jo utrpeli med divjanjem druge svetovne vojne. Kljub temu smo danes zelo zadovoljni, da so se dela pričela in smatramo za svojo dolžnost, zahvaliti se v Novem listu vsem osebam, ki so se nenehno trudile, posredovale in zavzemale, da se Prebenu popravi velika krivica. Danes samo želimo, da bi tržaški tehnični urad (Genio civile) nekoliko bolj nadzoroval poteki gradenj, saj je na žalost obče znano, da se gradbena podjetja, če le morejo, ne držijo zakonitih predpisov in ne izpolnjujejo natančno prevzetih obveznosti. Menimo, da pristojnim oblastvom ne bo težko ugoditi naši želji.

Nedavno tega nam je občinska uprava omogočila, da smo si pod zelo ugodnimi pogoji napeljali vodo v hiše. Tudi to delo je velika pridobitev za celokupno naše gospodarstvo, posebno še za kmetijstvo, ki je eden glavnih virov naših dohodkov.

Z naglimi koraki se bližajo občinske volitve, na katerih bomo ponovno izbirali svoje upravitelje. Danes ne moremo sicer povedati, kako bomo glasovali, toda povedati moramo, da bomo svojo dolžnost in pravico opravili po vesti. V občinski svet naj stopijo ljudje, ki bodo vestno in nesebično zastopali gospodarske in narodne koristi našega ljudstva iz Brega.

REPENTABOR

Pretekli petek je zapadel rok za vlaganje kandidatnih list, ki naj nastopijo na prihodnjih občinskih volitvah. V naši mali občini sta bili vloženi dve listi, in sicer Lista demokratične enotnosti ter Neodvisna gospodarska lista.

BRIŠČIKI

Ljubitelji kraških zanimivosti bodo prav gotovo zadovoljni, ko bodo zvedeli, da so v veliki podzemski jami pri Briščikih namestili električno napeljavo. Pretekli torek je prvič zasvetila električna luč, kar bo odslej znatno pripomoglo, da pridejo do pravega izraza vse jamske lepote, ki imajo bodisi pri nas kakor drugod po svetu toliko občudovalcev. Prav gotovo bo ta sodobna naprava mnogo koristila razvoju tujskega prometa, ki

je eden glavnih virov dohodkov v naši občini.

ZGONIK

Na bližnjih občinskih volitvah nastopita tudi letos kakor že l. 1952 le dve kandidatski listi. Prva je bila vložena Lista demokratične enotnosti, katere znaki so žerjav, oralo in klas. Kot druga nastopi Slovenska lista, katere znak je srce z nageljnomo.

Kljub slabemu vremenu so naši kmetje posadili krompir in izvršili razna druga dela na polju. Zaostali so le pri vezanju trt. Upamo, da bo vsaj odslej lepo vreme, ki nam bo omogočalo, da posejemo še koruzo.

NABREŽINA

V sredo se je v Nabrežini pripetil dogodek, ki je opravičeno vzbudil razburjenje vsega poštenega prebivalstva in ki je obenem verna slika miselnosti določenih italijanskih krogov. Ko je občinski svetovalec g. Ferruccio Gratton šel kakor običajno na delo v kamnolom Cava Romana, ga je podjetnik g. Sonzogno poklical k sebi ter mu sporočil, da je s tem dnevom odpuščen z dela. Gratton je seveda vprašal za razloge te nenavadne odpustitve in gospodar mu je rekel, da je tega kriva rdeča zastava, ki je dan prej, na mednarodni praznik dela, visela z okna Grattonovega stanovanja. G. Sonzogno naj bi obenem pristavil, da v njegovem podjetju »ni mesta za antifasiste«.

Nedemokratično, nečloveško ter surovo dejanje mora ostro obsojati vsak trezen človek ter obenem pomilovati razne Sonzogne, ki mislijo, da bodo s takimi sredstvi strli svoje politične nasprotnike.

SESLJAN

Zadnje čase so se po vasi razširile govornice, da v kratkem pojde na dražbo gradnja nadaljnjih 28 štiristanovanjskih hiš, ki naj bi jih sezidali v Sosljanu ter vanje namestili družine istrskih beguncev. Če je ta vest resnična, moramo žal še enkrat ugotoviti, da se oblastva ne mislijo odpovedati raznarodovanju tukajšnje slovenske obale, čeprav je že gradnja prvih 25 hiš vzbudila ostre proteste ne samo domače, temveč tudi inozemske javnosti.

Te za našo narodno skupnost žalostne vesti nam jasno pričajo, kako neodgovorno so ravnali tisti slovenski voditelji, ki so v Nabrežini preprečili enotni nastop vseh Slovencev pri prihodnjih volitvah. Upamo, da bodo naši ljudje vsaj v zadnjem trenutku spoznali nevarnost, ki nam kot narodu grozi, ter podprli tisto listo, ki ima največ možnosti, da zmaga in nam daje jamstvo, da bo devinsko-nabrežinska občina še nadaljnja štiri leta v domačih slovenskih rokah. Prepričani smo, da bo tudi to pot čut samoohrane močnejši kot strankarska zagrizenost, ki pri določeni skupinici ljudi v Nabrežini meji že na blaznost.

MEDJA VAS

Pretekli četrtek zjutraj so zapustili tržiško bolnico 3 delavci, ki so se bili ponesrečili pred tednom dni v Sosljanu. Med ranjenci je bil, kakor smo že poročali, tudi naš domačin 23-letni Lucijan Peric. Opekline in druge telesne poškodbe, ki jih je povzročil električni tok, so bile tako hude, da so se zdravnik resno zbal za nadaljnji potek bolezn. Sedaj je mladenič, hvala Bogu, doma in se bo moral nekaj časa zdraviti. Vsi vaščani mu iz srca želimo, da čimprej okrevi.

Dopisi iz Goriške

PODGORA

Preteklo soboto se je pričela 24-urna stavka v naši predilnici. Do tega je prišlo, ker delavci niso zadovoljni s svojim položajem. Zahtevajo zvišanje plač za tri tisoč lir na mesec ter enkratno proizvodno nagrado v enkratnem znesku 25 tisoč lir. Do stavke pa je prišlo zaradi tega, ker ni vodstvo podjetja zahtev delavcev dovolj resno upoštevalo. Stavko so podprle vse sindikalne organizacije in zato je tudi uspela. To je za vodstvo podjetja resen opomin, da je boljše ugoditi opravičenim zahtevam delavstva takoj, kot ga pa prisiliti, da si mora svoje pravice s stavko priboriti.

Želimo, da bi v naši predilnici zavladali med delavstvom in upravo čimprej zdravi in pravilni odnosi, ker je vsaka stavka končno vendar občutna izguba za oboje kakor tudi za vse druge prebivalstvo.

OSLAVJE

V zadnji številki smo med drugim poudarili potrebo, da se podaljša vožnja avtobusa št. 8 do zgornjega konca Oslavja. Te dni smo pa zvedeli, da je bil pretekli teden v Gorici sestanek zastopnikov ATA in Ribijevega avtobusnega podjetja. Razpravljali so tudi o podaljšanju vožnje na prog Gorica—Pevma do zgornjega Oslavja. Do odločitve še ni prišlo, toda o zadevi bo končno sklepal tudi goriški upravni odbor. Ponovno poudarjamo, da je podaljšanje vožnje do zgornjega Oslavja nujno potrebno.

ŠTMAVER

Nasa lepa vas ni že dolgo imela v tako kratkem času toliko porok kot letos. Ni dolgo, ko sta si v domači cerkvi obljubila večno zvestobo Figel Tonče in Melink Marica. Slečila sta jima Doljak Doro in Vogrič Ema. To soboto pa bosta pokleknila pred isti oltar Franc Bizaj in Mavra Bensa ter si izmenjala prstana, ki naj ju zvežeta v trajno edinstvo.

Novoporočencem želimo vsi vaščani mnogo sreče in Marijinega varstva v novem življenju.

Štmaverci v zadnjem času mnogo mislimo na vodovod, ki ga bodo, kakor smo že poročali, speljali iz Pevme. Sedaj nas zlasti zanima, kako in kod ga bodo napeljali. Našemu gospodarstvu bo vodovod vsekakor mnogo koristil. Izboljšal se bo zlasti pridelek povrtnine in tudi živinoreja se bo lahko dvignila.

ŠTEVERJAN

V torek preteklega tedna se je precej težko ponesrečil 32-letni Josip Okroglič iz Ščednega. Ko se je na motorju vozil proti domu, se je v bližini hleva Ustanove treh Benečij v Pevmi prevrnil. Utrpel je hude poškodbe na obrazu ter pretres možganov. Zdravstveno stanje se mu je v zadnjih dneh izboljšalo. Vsi vaščani mu želimo, da čimprej popolnoma okreva.

SOVODNJE

V nedeljo je bila v Sovodnjah razstava ročnih del in kuharskih izdelkov, ki so jih pripravila dekleta z gospodinjskega tečaja. Pod vestnim in požrtvovalnim vodstvom profesorice Nade Rojčeve je tečaj obiskovalo ter uspešno končalo 15 deklet.

Razstavo so obiskali domačini in mnogi starši iz drugih vasi. Prišli so tudi številni Goričani in Tržačani.

Dalj časa se je na razstavi mudil šolski skrbnik dr. De Vetta, ki je bil z uspehom očitno zelo zadovoljen. Ob tej priliki mu polagamo na srce, naj, kolikor je v njegovih močeh, poskrbi, da se prihodnje leto podobni gospodinjski tečaji otvorijo tudi po drugih slovenskih vaseh.

Dekleta in vodstvo tečaja smatrajo za svojo dolžnost, da se letos zahvalijo zlasti ravnatelju industrijske šole v Gorici, ing. M. Baldochaju, ki jim je blagohotno omogočil ogled svoje moderne šole ter ob raznih prilikah gosp. tečaj tudi gmotno podprl. Istočasno naj gre zahvala tudi ing. E. Ledatiju, ravnatelju Telve v Gorici, ki je dekleta poučil o poslovanju te prevažne ustanove; prav tako se dekleta zahvaljujejo tudi ravnateljici deželnega zavoda za deco, ki jim je prijazno omogočila ogled imenovane ustanove.

Volilna komisija naše občine je še enkrat pregledala seznam volivcev. Vsa občina šteje 1284 volivcev, in sicer 675 žensk ter 609 moških.

IZ DOBERDOBA

Pretekli teden je bila pred goriškim sodiščem razprava proti našemu občinskemu slugi Ivanu Gerinu. Obtožen je bil, da je gostilničarki Costutti spremenil datume na obrtnicah, ki jih ji je izdalo županstvo. Gostilničarka je prodajala alkoholne pijače in obložene kruhke pri Doberdobskem jezeru. Lani poleti je neki financar od gostilničarke zahteval, naj mu pokaže dovoljenje za prodajanje alkoholnih pijač, toda gospa je tedaj povedala, da ga nima; pristavila je, da ji je občinski sluga izjavil, da ne bo nihče dovoljenja zahteval. Ako bi se pa to le zgodilo, bo že on zadevo uredil. Orožniki so se začeli zanimati za stvar in končno Gerina prijavili sodniji. Obea obtožba pa je bil naš sluga popolnoma oproščen, kar je zveselilo vse Doberdobce.

Predpreteklo soboto smo pokopali 75-letnega Frandoliča Andreja s Poljan. Bolehal je že dalj časa. Naj mu sveti večna luč!

JAMLJE

Svoj čas smo poročali, da se je za dvolastnike s 1. aprilom zopet odprl obmejni prehod v Jamljah. Lastniki prepustnice se pa morajo kljub vsemu posluževati prehoda pri Devetakih ali v Šempolaju, ki sta za našo in bližnje vasi zelo oddaljena.

Splošna želja prebivalcev je, da se čez jameljski blok dovoli prehod tudi tistim, ki imajo prepustnice in ne le dvolastnikom. Pričakujemo, da bodo oblastva ugodila tej opravičeni želji kraškega prebivalstva.

DEKAN VIKTOR KOS

Našo javnost je močno razburila vest, da so oblastva v Solkanu vtaknila v ječo komenskega dekana Kosa. Zaprti duhovnik uživa zaradi svojega junaškega zadržanja med narodnoosvobodilno vojno velikanski ugled med našim ljudstvom. Ko so Nemci sklenili odgnati vse prebivalce Komna v Hitlerjeva taborišča ter sporočili dekanu, da je on prost, je mož odvrnil, da ne bo za nobeno ceno zapustil svojih vernikov. Z njimi

je šel v prostovoljno izgnanstvo! Pravi duhovnik in zaveden Slovenec, ki hoče deliti zlo usodo s svojim ljudstvom. Njegov zgled živi še vedno v dušah tukajšnjih Slovencev.

Zakaj so ga zaprli? Nekateri pravijo, da zato, ker je hodil po solkanskih hišah pozivat ljudi, naj izvrše svoje velikonočne verske dolžnosti, drugi trde, da je skrivaj krstil otroka nekega komuniste. Kako je mogel kot duhovnik drugače ravnati? Poslužil se je le pravice svobodnega izvrševanja svojega poklica, ki mu jo jamči jugoslovanska ustava.

Ravnanje solkanskih oblastev je nedopustno. Škodljivo je že zato, ker ruši ugled naše matične države med zamejskimi Slovenci in v inozemstvu.

NOVA CERKEV V GORICI

V nedeljo, 22. aprila, je nadškof msgr. Ambrosi blagoslovil novo cerkev salezijancev v ulici Don Bosco. Lepo slovesnosti so se udeležili predstavniki raznih oblastev, med njimi goriški župan dr. Bernardis, ki je govoril v imenu bivših gojencev goriškega salezijanskega zavoda. Goriški nadškof je blagoslovil glavni oltar, na katerem je tudi daroval sv. mašo. Ostalih 12 oltarjev je še v delu.

MAKS FABJAN 91-LETNIK

V nedeljo je praznoval 91-letnico arhitekt g. Maksimilijan Fabjan. Izredni mož se je rodil l. 1865 v Štanjelu. Slovci zlasti v Avstriji, posebno še na Dunaju, kjer je živel dolgo let in se proslavil z izdelavo načrtov za marsikatero znamenito stavbo. Bil je več let tudi profesor na tamkajšnji univerzi.

Arh. Fabjan je zares prava kraška korenina: žilav, izredno delaven ter živahen. Še vedno kuje načrte za bodočnost. Lani so oblastva sprejela njegov osnutek za obnovo in razširitev sedeža goriškega županstva.

Naj mu ob njegovi 91-letnici čestitamo in želimo, da ostane čil in krepak med nami še mnogo let.

DIJAŠKE TEKME

V ponedeljek so na novem športnem igrišču v Gorici tekmovali v labki atletiki dijakinje goriških srednjih šol. Pri tekmah z italijanskimi sošolkami so se slovenske srednješolke odlično izkazale. Dosegle so prvo mesto pri teku na 60 metrov, prvo in sedmo pa pri metu krogle. Pri metanju diska so se postavile na četrto in šesto mesto; pri skoku v višino na šesto in enajsto. Pri štafeti so pa prišle tretje. Slovenskim dijakinjam športnicam čestitamo!

PREDUJMI ZA ŽITO

Kmetovalci dobijo 500 lir predujma za vsak q. žita, ki so ga oddali lani v skupno zalogo zaradi obvezne oddaje. S tem predujmom hoče Zveza kmetijskih konzorcijev preprečiti prevelik padec cen žitu. Kdor hoče dobiti predujem, naj se zgleda pri deželnem kmetijskem konzorciju; s seboj naj prinese potrdilo o lanskem oddaji žita. Predujem bo izplačala Goriška hranilnica.

SMARNICE

Tudi letos imamo ob 20. uri slovenske šmarnice v cerkvi sv. Ivana. Slovenskim goriškim vernikom, toplo priporočamo da se te lepe Marijine pobožnosti redno in v obilnem številu udeležujejo.

OBMEJNI PROMET

Obmejni prehod na Pristavi (Rafut) je odslej odprt tudi za imetnike prepustnic, in sicer za tiste, ki danes lahko potujejo skozi solkanski blok in mimo Rdeče hiše.

Prebivalstvo severno-vzhodnega dela Gorice si želi, da bi se čimprej otvoril še prehod pri Sv. Gabrijelu, po katerem najbolje prideš na svetogorško postajo.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

DREKA

V zadnji številki smo poročali, da so Jugoslovani izročili italijanskim oblastvom Franceta Tomažetiča, ki so ga nato spravila v umobolnico, ker so zdravniki ugotovili, da ni pri čisti pameti.

Pri nas pa se ljudje še vedno bojijo, da bi se ne pojavil kak nov Tomažetič, ki bi jih napadel z orožjem. Sprašujejo se tudi, kje in odkod je Tomažetič dobil orožje? Vsem je znano, da je bila tudi v Dreki takoj po vojni ustanovljena trikoloristična skupina, ki je strahovala ljudi. Nihče od teh ni bil doslej klican na odgovor in zato ljudje mislijo, da imajo te osebe še vedno orožje pri sebi. Zato bi morala oblastva poskrbeti, da se pobere vse orožje, tako da se rešijo strahu ravno tako Drečani kakor vsi tisti, ki bi radi prišli v Dreko, a se boje Tomažetičev.

ŠEMPETER SLOVENOV

Čujemo, da bodo v Azli izkopal več prekopov in s tem izboljšali zemljišča. Sedaj so naša polja in travniki zelo mokri. Ko dežuje več dni, se nabere mnogo vode, ki se nima kam odtekat. Gospodarske posledice tega so skrajno hude, ker kmečki pridelki, posebno

krompir, gnijejo na polju ali se pa kvarijo. Zemljemerci in drugi strokovnjaki so si naša tla že večkrat ogledali. Zato upamo, da bodo v kratkem začeli z deli.

ŠT. LENART

Pred kratkim smo poročali, da je »Italcementi« ukinila cementarno v Čemurju. Opuščeni delavci so pisali ministrstvu dalje pismo, v katerem zahtevajo, naj posreduje, da začne tovarna zopet obratovati. Cementarna je obratovala dolga leta in bila edino industrijsko podjetje v tej dolini. »Italcementi« ga je kar čez noč ukinila, poslopje porušila, material pa odpeljala v Čedad, kjer namerava zgraditi novo tovarno. Tu pa bodo zaposlili druge delavce, a v manjšem številu. Šentlenartsko delavstvo prosi ministrstvo, naj se na prostoru stare tovarne zgradi nova, ali pa naj se ustanovi kako drugo stalno industrijsko podjetje, da bo pri njem zaposlenih 50 opuščenih delavcev. Ta predlog je še toliko bolj utemeljen, ker so ti delavci toliko stari, da bi si ne mogli poiskati kruha v tujini.

Ker hoče »Italcementi« ukiniti vse cementarne v nadiških dolinah, je pretekli te-

den šlo k sindikalnim organizacijam ter k prefektu v Vidmu odposlanstvo 100 delavcev, da jim predoči svoj težak položaj. Skrajni čas je, da oblastva ukrenejo nekaj zares učinkovitega za našo ubogo, od vseh zapuščno deželico, saj jo bo drugače brezposelnost uničila. Vsak nepristranski opazovalec mora priznati, da pade na oblastva huda odgovornost, ker to deželico popolnoma zanemarjajo. Zelo se čudimo, kako je mogoče na tak način ravnati zlasti z obmejnimi prebivalstvom, ki je vselej vestno izvršilo svoje dolžnosti do države.

IZ RABLJA

Pred kratkim smo v listu poročali o stavki delavstva v našem rudniku. Stavka je trajala 11 dni. Ker so delavci nastopili enotno, so tudi dosegli svoj cilj.

Povišali so jim plače ter izboljšali delovne pogoje. Na strani stavkajočih je bilo to pot vse javno mnenje, ki je znatno pripomoglo, da je vodstvo rudnika ugodilo zahtevam delavcev.

To je zopet dokaz, da uspejo le tiste stavke, izza katerih stoji javno mnenje, ki ima dovolj zdravega čuta, da razsodi, kdaj je stavka opravičena in kdaj gre le za politično zlorabljanje tega prevažnega orožja v borbi za izboljšanje socialno-gospodarskega položaja delavstva.

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

Tu so prepadeni čakali, kdaj se bodo zakotalile glave, ki jih baje »narod« zahteva. Ta narod pa se je izmučen od lakote, bomb in nasilstev že odvadil misliti z lastno glavo, ker mu je vodja vcepil zapoved, da ima vedno le on prav. Narod se je malo zmenil, kako bodo nasilneži med sabo obračunali.

V mrzlem januarju l. 1944 se je zbral posebni sodni zbor v prav tisti dvorani veronskega Castelvecchio, kjer so ustanovili črno socialistično republiko. Kjer je bil začetek, tam je usoda določila tudi konec!

Proti koncu leta 1943 je maščevalna usoda dohčela že skoraj osemdesetletnega De Bona in ostale. Njih gospodar je držal besedo, da se bodo glave kotale, čeprav tudi njegovega lastnega zeta. Tega so uklenjene prignali iz Nemčije. Druge so polovili po Italiji.

Stari De Bono je v svoji veliki preproščini kar sam šel v past. Tako je bil kot maršal Italije in kvadrumvir pohoda na Rim zaverovan v svojo nedotakljivost, da si je umišljal, da se mu ne more nič zgoditi: zadostuje, če potrka na svoje odlikovane prsi, pa ga bo posebno sodišče oprostilo. Toda usoda se je morala nad njim izpolniti. Ko je dobil od predsednika sodišča vabilo, naj se 8. januarja 1943 predstavi sodišču, mu je odpisal, naj mu pošljejo avto, češ da je star in bolehen. Pripisal je še, da vsekakor ne želi biti sojen ob svoji odsotnosti.

Mussolini je pa s svojim starim pajdašem v srcu že obračunal: poslal mu je jetniški avto.

KOMEDIJA SE PRIČNE

Fašizem bi bil lahko svoje nekdanje ustanovitelje kar na tiho spravil s pota, toda svoje zadnje zločine je hotel kot vedno zaviti v

neko pravno obliko. Zato je bila potrebna sodna komedija, čeprav so vsi vedeli, da je obsodba že izrečena.

Sestavljen je bil posebni sodni dvor, ki mu je predsedoval nekdanji poslanec Vecchini; državni tožilec je pa bil odvetnik Fortunato.

Toplo zimsko sonce je sijalo 8. januarja zjutraj v mrko dvorano visokega veronskega gradu in se lovilo po pleši starega De Bona, ki je sedel v vrsti s petimi obtoženci.

Prvi se je zagovarjal nekoč vsemogočni minister Ciano. Za njim je prišel na vrsto De Bono. Ob predsednikovih že vnaprej pripravljenih vprašanjih se je čudno zapletal, češ da mu je šlo le za to, da sprejme v odločilnih trenutkih za domovino kralj vrhovno vodstvo armade. Najbolj imenitno se je pa odrezal na vprašanje, čemu je šel na sejo, ko je pa vedel za Grandijeve spletke proti dučuju. Opravičeval se je, da ni rad šel, ker je predvideval, da bo seja dolga, nje pa »tako rad lomi spanec«. Mož je bil prepričan, da bo rešil glavo in se bo kar po obravnavi spet odpeljal na svoj beli grad.

Naslednji dan se je komedija nadaljevala. Predsednik je vprašal De Bona, zakaj ni kot vojak in ena izmed glav fašizma poskusil rešiti svojega poglavarja iz ujetništva. Brž je imel pri rokah odgovor: »Saj na to nisem niti pomislil.« — Da je bila igra popolna, so uradni zagovorniki predlagali, naj se stari maršal oprostí. Vsi obtoženci so na koncu izjavili, da so nedolžni.

Tretji dan razprava je sodišče po nekaj minutah posveta osemnajst obtožencev, ki so na seji Velikega fašistovskega sveta glasovali proti Mussoliniju, obsodilo na smrt. Le eden, bivši minister Cianetti, je dobil trideset let ječe. Vsi blede so poslušali obsodbo;

Marinelli se je nezavesten zgrudil.

Obsojence so odpeljali v celice starega samostana.

ZADNJI TRENUTKI

Sorodniki in znanci zaznamenovanih so zunaj na vse načine skušali rešiti svoje. Posebno Mussolinijeva hči Eda se je borila za svojega moža. Kazalo je, da bi tudi Hitler obsojencem prizanesel. Bal se je, da bi Ciano dnevnik ne padel nasprotnikom v roke.

Hči je šla k očetu prosit, toda bolj kot kri je govorila tiranova trma, da postane »pravi Rimljan«, ki žrtvuje, če je treba, tudi glave sorodnikov in tovarišev. Izpolniti se je moralo, kar je že bilo zdavnaj namenjeno. —

Se eno upanje se je na predvečer smrti posvetilo. Pozno zvečer se je posebno odposlanstvo odpravilo iz Verone v Brescio k ministru pravde Petru Pisentiju. Neslo je prošnjo obsojenih za pomilostitev. Minister pa se je izmotaval, da mora prošnjo predati najprej Mussoliniju. Tako so med pravnimi zankami potekale ure. —

Obsojenci so bili ponoči skupaj. Celice so imeli odprte in so se obiskovali.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

T O V A R N A

Prinčič

KRMIN - CORMONS

TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje it d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nujnost kritike

Te dni je ves evropski tisk pisal o precej slavni dunajski gledališki igralki Käthe Dorsch, ki je sklofutala kritika revije »Bildtelegraf«, ker ji je njen nastop v neki igri nepovoljno ocenil. Čakala ga je pred kavarno, kjer je sedel, in ko se je prikazal pri vratih, mu je razvneto »dama« primazala nekaj zausnič, da so se mu razbila očala. Seveda je bil toliko kavalirja, da ji klofut ni vrnil, pač pa bo zdaj lahko igrala vlogo obtoženke v pravdi, ki jo je naperil proti njej. Ista igralka je že pred dvema letoma oklofutala nekoga berlinskega kritika.

Ta umetnica je značilen primer človeka, ki ne prenese kritike. In takih ni malo. Poznamo jih tudi mi. Vsi sicer ne ravnaajo tako s svojimi kritiki, ker nimajo toliko temperamenta kot Käthe Dorsch, ali ker so razsodnejši. Toda v svojem srcu morda ne goje nič manjše jeze na tistega, ki si drzne nepovoljno oceniti kako njihovo dozdevno umetniško delo. Poznamo pisatelje in likovne umetnike, ki zamerijo vsako resnejšo kritiko, ker mislijo, da bi jih vsi morali samo hvaliti. Memijo namreč, da je kritika zanje poniževalna in da jim je kritik storil krivico, če je opozoril tudi na slabe strani njihovega dela.

Za tako užaljenostjo se skriva občutek manjvrednosti. Resnični umetnik, pa naj bo pisatelj, slikar ali igralec, se vedno zaveda, da je še daleč od popolnosti in da je popolnost v umetnosti ideal, ki ga je silno težko doseči. Zato ravno resničen umetnik nikoli ni popolnoma zadovoljen s svojim delom. Mnogokrat sam to čuti, a ne more odkriti, kaj je tisto, kar manjka njegovim umetniškim stvaritvam. Tu mu pomaga kritik, ki ga opozori na dobre, pa tudi na šibke strani njegovega dela. Kritik je torej v bistvu zaveznik in pomočnik umetnika, seveda če je pošten in ne omalovažuje ali sramoti umetnika ter zares obvlada področje, o katerem piše.

Resničen umetnik občuti zadovoljstvo in celo veselje, kadar najde poštenega kritika, ki se trudi ugotoviti njegove odlike in slabosti. Kritik, ki samo hvali, je ali nesposoben, da bi doumel vrednost dela, ki ga ocenjuje, ali pa je hinavec, ki mu ni nič do umetnika in njegove stvaritve. Nekateri umetniki in pisatelji pa je preprosto hočejo prav take ocene in nič ne pomislijo, da so zlagane. Ni jim do resnih, poštenih ocen, ampak se zadovoljujejo s praznimi frazami, ki so za hvalisanje umetnika pravzaprav žaljive.

Umetnik, ki je res umetnik, želi spoznati svoje stvariteljske sile in svojo vrednost in čim bolj je sam v sebi prepričan o svojih sposobnostih, tem bolj je radoveden na to, kaj bo rekla kritika. Celu hvaležen bo kritiku, da ga je opozoril na šibkosti, ki jih sam ni opazil. Le taki, ki sami v sebi dvomijo o svoji stvariteljski sili in trpijo zaradi občutka manjvrednosti, so užaljeni, kadar slišijo ali berejo resno kritiko svojega dela. Gre jim le za hvalo in ne za to, da bi napredovali v svojem umetniškem hopenju.

Kritika je torej koristna in kjer je ni, je prva posledica nazadovanja umetnosti in slovstva. To je

Pred nedavnim je bila na Reki odprta razstava akvarelov našega tržaškega rojaka dr. Roberta Hlavatyja. Razstavljenih je bilo kakih 30 akvarelov, prikazujočih predvsem primorski Kras, njegovo tržaško in istrsko obalo, ribiške skvere ter okoli ladjedelnice. Po sodbi umetnostnih kritikov je naš rojak v precejšnji meri opustil dosedanje impresionistično slikanje spremenljivega prelivanja luči ter se podal na pot izrazitejšega stopnjevanja barvne učinkovitosti. Se prav posebej je bila občinstvu všeč slika Bajka zimskega večera. Razstavil je tudi nekaj akvarelov v abstraktnem slogu.

Pevski zbor študentov beograjskega vseučilišča Branko Kršmanović bo sredi meseca maja imel v Rimu, Bologni, Palermu in še nekaterih drugih italijanskih mestih koncerte, na katerih bo izvajal Orfovo Carmino Burano, Mozartov Requiem in nekaj narodnih pesmi. Z njim bo odpotovala tudi Slovenska filharmonija.

Slovensko filmsko podjetje Triglav bo v avgustu začelo snemati nov film, ki se bo imenoval Dalmatinska legenda. Njegovo zgodbo je napisal Igor Pretnar, ki bo delo tudi režiral.

opaziti v vseh totalitarnih državah, kjer morajo poštenj kritiki molčati in imajo besedo le laskači ali tisti, ki kritizirajo po drugih vidikih in ne po umetniški vrednosti del. Dober kritik je še redkejši kakor dober umetnik in tega bi se morali tudi umetniki zavedati, kar pa na žalost tudi pri nas pogrešamo na vseh področjih umetniškega ustvarjanja.

Seveda pa se morajo tudi kritiki zavedati svoje odgovornosti in ne smejo izrekaati prenapljenih in krivičnih sodb, kar se zlasti med nami Slovenci in tudi v Trstu večkrat zgodi. Dajo se zavesti od najslabšega vseh vidikov, to je od političnega ter zanikajo vrednost vsemu, kar ne gre na njihovo politično kopito, medtem ko hinavsko in brez čuta odgovornosti hvalisajo vse, kar pride iz njihovega političnega »tabora«. Človek mora biti tudi pošten in ne samo izobražen, da je lahko dober kritik.

Resno kritiko bi morali umetniki le hvaležno pozdraviti, saj jim je z njo izkazano največje spoštovanje, ki ga je mogoče izkazati njihovi umetnosti

T. C.

Slovo M. Turnška

Te dni se poslavlja od Trsta naš pisatelj dr. Metod Turnšek. Razmere so ga prisilile, da se je odločil preseliti se med koroške Slovence, kjer bo našel dušo, zraven pa nadaljeval svoje pisateljsko delo. Upamo, da bo našel dovolj časa za pisanje in tudi snovi za nove novele, povesti in romane, saj Koroška je prebogata in pravzaprav še čisto neizkoriščena, kar se tiče snovi za pisateljevanje.

Trst bo izgubil z Metodom Turnškom značilno in simpatično osebnost, ki so jo mnogi poznali, cenili in spoštovali. Mnogi smo ga imeli radi zaradi njegove ljubeznivosti in skromnosti, pa tudi zaradi njegovega neusahljivega idealizma in optimizma. Bil je pravi simbol slovenskega pisatelja v današnjih dneh. Neutrudno je pisal, za kar si je moral največkrat ukrasti čas od svojega duhovniškega in vzgojiteljskega dela. Tiho so nastajale njegove knjige, komaj da je kdo od njegovih najbližjih znancev in prijateljev zasluhlil, da piše kako novo delo. Lepega dne nas je pa presenetil z že natisnjeno knjigo. Za vse svoje pisanje, bodisi leposlovnno, bodisi etnografsko pa vse do danes ni dobil nobenega plačila, niti v obliki honorarja niti v obliki kakršnega koli priznanja od strani tistih, ki bi jim morala biti pri srcu slovensko leposlovje in znanost. Mnogokrat je moral doživljati celo ponižanja. Največje za slovenskega pisatelja v današnjih razmerah je pa v tem, da čuti, kako mnogi omalovažujejo njegovo delo, kako so brezbržni do njega in kako mora kljub vsej suši današnjega slovenskega pripovedništva véasih zaman ponujati svoje rokopise v natis. Zato sem zapisal, da je Turnšek pravi simbol slovenskega pisatelja v današnjem času — tih, skromen in reven, pa vendar poln optimizma in zaupanja v bodočnost slovenskega naroda, pripravljen na žrtve za slovensko kulturo in neutrudno priden. Mislim, da mu lepšega priznanja ne bi mogel dati.

Sele nedavno smo objavili na teh straneh oceno njegovega romana »In hrumela je Drava« in omenili izid njegovega najnovejšega nabožnega dela »Veliki teden — Sveti teden«. Upamo, da bomo lahko kmalu spet spregovorili o kakem njegovem novem pripovednem ali znanstvenem spisu, s katerim nas bo razveselil. Če v današnjih razmerah ne more pričakovati plačila in priznanja za svoje delo od tistih, od katerih bi ga lahko upravičeno pričakoval, pa naj ga tolaži in vzpodbuja zavest, da slovenski narod ne bo pozabil na njegove zasluge in njegov idealizem. Ob slovesu od Trsta naj ga spremlja tudi misel, da ga imamo radi, da pušča tu veliko prijateljev in da mu želimo vse najboljše tudi na njegovem novem službenem mestu in domu. Tolaži nas misel, da gre med slovenske ljudi, ki so njegovega delovanja morda še bolj potrebni, ki pa mu bodo mogli kot pisatelj tudi veliko dati in mu pripraviti tudi kot duhovniku in narodnemu vzgojitelju marsikatero lepo zadoščenje. Slovenska Koroška bo z njim pridobila dragocenega kulturnega delavca, ki ga resnično potrebuje. Mi pa upamo, da ga bomo lahko pogosto pozdravili v naši sredini in da bo ohranil prijeten spomin na bivanje med nami.

SKLADATELJ ŠVARA

Skladatelj in dirigent ljubljanske Opere naš rojak dr. Danilo Svára praznuje 30-letnico umetniškega delovanja. Slavljence je zložil vrsto zborov, samospevov, simfoničnih in drugih skladb, toda najbolj je zaslovel po treh operah, ki jih je napisal v zadnjih 15 letih. To so bila dela: Kleopatra, Veronika Deseniška in Prešeren. Kot skladatelj je Svára spočetka mikala modernistična smer, kasneje je našel stik z izrazi slovenske ljudske glasbe. Mnogo zaslug si je pridobil tudi kot dirigent, saj je do zdaj pripravil za oder nič manj kot 46 opernih del, od katerih je mnoga po večkrat nastudiral. Vse uprizoritve so imele svojski pečat njegove osebnosti.

Svojo 30-letnico umetniškega delovanja je proslavil preteklo soboto s krstno predstavo opere Kleopatra, ki jo je za to priliko vnovič pripravil.

IZIDOR CANKAR

Ena izmed najbolj znanih osebnosti iz kulturnega življenja Slovenije, dr. Izidor Cankar, je te dni praznoval sedemdesetletni o starosti. Slavljence, ki je bratranec našega velikega pisatelja C. Karja, se je že zgodaj posvetil zgodovini umetnosti. Učil se je pri slovečih profesorjih na Duraju, v Parizu in Londonu. Na prvi slovenski univerzi v Ljubljani je sprejel stolico za zgodovino umetnosti. Ustanovil je Umetnostno-zgodovinsko društvo in Zbornik za zgodovino umetnosti ter izdal tudi svojo znamenito Zgodovino umetnosti zahodne Evrope.

Svoj izredni okus je uveljavil tudi v slojstvenem delovanju. Dolga leta je bil kot urednik Dom in Sveta mentor mladega pisateljskega rodu. Sam je pisal tudi literarne eseje »S polje« in »Obiske«. Katališka moderna je dobila v njem svojega usmejevalca.

Tretja njegova dejavnost je pa bila politika. Ni posegel na to polje zaradi političnega častihleplja, marveč bolj iz čuta za potrebe svojega naroda. Cankar je bil že v zastopništvu Slovencev, ko je 1. decembra 1918 bila proglášena Jugoslavija. Pozneje je bil kot poslanik njen predstavnik v Argentini in v Kanadi in leta 1947 v Grčiji.

To njegovo vsestransko delovanje je Cankarju, moču prefinjenega okusa in nastopa, prineslo priznanje v vseh plasteh naroda. Čestitkam se pridružujejo tudi njegovi prijatelji okrog »Novega lista«.

SEMAFOR

TELETINO IN KROMPIR ZA APOLLINAIRA

Ondaj sem se proti večeru peljal na Opčine. Zraven mene v prenapolnjenem tramvaju je sedela dekleta s polno mrežo na kolenih, iz katere so žarele pomaranče in limone, na vrhu pa je štrlela iz nje štruca belega kruha. Ko se je začel tramvaj vzpenjati v breg, pa je potegnilo dekleta iz nje zavrtce, odšlo papir, na katerem je bilo pisano »La Libreria Internazionale, Via S. Nicolò...« ter se zatopilo v knjigo, ki je bila v njem. Poškili sem na naslov: »Poèmes a Lou, de Guillaume Apollinaire, faksimilna izdaja.

V italijanščini sem napravil šaljiv poklon dekletu za njen dober literarni okus. Odgovorila mi je slovensko. Zvedel sem, da je prišla z obmejno izkaznico čez mejo in da se vrača zdaj domov v Sežano. Za kako kilo ali dve teletine in nekaj krompirja, kar je prinesla čez, je kupila poleg pomaranč in belega kruha — knjigo Apollinairovih pesmi. Mojemu začudenju nad tem se je ona začudila. In tedaj sem olajšano pomislil: »Ali ni morda pretiran naš strah za slovensko kulturo?«

KAKO JE »EL CAMPANON« NEPRISTRANSKI

Tudi sam se vsako nedeljo popoldne zabavam, ko poslušam oddajo italijanskega tržaškega radia »El Campanon«. Posebno sem postal pozoren na rubriko »Processo alle parole«, kjer nam na duhovit način razlaga nastanek besed in rekel iz tržaškega narečja. Zanimivo je pri tem, da posamezne besede, ki so si priborile domovinsko pravico v Trstu, izvajajo iz vseh mogočih jezikov od latinščine mimo nemščine do arabščine, toda nikoli se jim še ni prikradla niti ena sama beseda, ki bi ji priznala slovenski izvor.

Ali bi nas morda poučili o izvoru besede »čisto«, kaj pomeni za tržaške Italijane toliko kot »brez denarja« in ki sta jo uporabila Mihec in Jakec v eni zadnjih oddaj? Kaj pa Toni Pevec in Piero Pevec, tolikokrat omenjena prijatelja gospoda Giordana? In Mihec in Jakec sama sta tudi prijadrala k nam iz daljne Arabije?

Devin

GOSPODARSTVO

VRTNAR V MAJU

Ker v aprilu ni vreme dovolilo skoraj nobenega dela, so vsa vrtnarska opravila zelo zastala. Saj mnogi niso uspeli vsejati, niti pteršilja, korenčka in drugih povrtnin, ki bi morale biti v zemlji že februarja meseca. Upajmo, da bo ta mesec bolj ugoden, drugače bo hudo: povrtnina je kljub temu poceni, ker prihaja iz južnejših krajev.

Se enkrat prečitaj navodila, ki jih je dal naš list za mesec april.

Meseca maja lahko sejemo na prosto skoraj vse vrste povrtnine: vrtni korenček, peteršilj, vrtno ali solatno peso, blitev radič solatnik, rdeči radič za zimo, cikorijo — ki je pa ne smemo še presajati, ker bi šla v seme —, solate kapusnice, por jesenski in za zimsko rabo, mesečne redkvice, kumariče, jedilne kočice, lubenice (angurije) in melone ter črni koren. V toplo gredo sejemo še zeleno (šelin) za liste, novozelandsko špinac za obiranje poleti, cvetačo in brokole.

Navadne špinace ne kaže več sejati, ker postajajo dnevi predolgi in noči prekratke in zato gre špinac kmalu v seme.

Iz tople grede presajamo na prosto: kapusnice (zelje in ohrovt), paradižnike, papriko, jajčevce (melancane), glavno solato itd.

O cvetači (karfijola) omenjamo, da je za naše kraje najbolj priporočljiva zgodnja toskanska sorta, za silo tudi cvetača iz Jesi. Pri nas se dobro prodajo samo zgodnje sorte cvetače, ki imajo cvetne glave od srede oktobra do začetka decembra.

Ta mesec lahko sadimo še grah. Kdor ima kakšno hladno lego, ga sadi uspešno še junija, tako da je goden za trg od srede avgusta do konca septembra, ko se navadno prav dobro proda. Priporočljive sorte so iste kot za pomladno setev, to je ekspres z dolgimi stroki, senator, telefon in alderman.

Maj je glavni mesec za saditev fižola. Med nizkimi sortami stročjega fižola (brez niti) je zelo velika izbira, in sicer: češnjavec, saxa ali nizki kljukec, monkalm, green pod itd. Poglavlje zase je sorta »ognjeni jezik« (liga di fuoco). Ko je mlad, ima zelo dobro stročje brez niti, kasneje pa dolge rdečkaste stroke, ki so zelo pripravni za luščenje in prodajanje svežega zrnja. Vse te vrste fižola imajo zeleno stročje. Imamo pa tudi mnogo nizkih sort z rumenkastim stročjem. Med visokimi sortami fižola z zelenim stročjem prednjači še vedno vrsta »Marconi«, ki ima črno seme ter rodi dolge in široke stroke brez niti in izbornega okusa. Vedno bolj se uveljavlja tako imenovani istrski fižol, ki je podoben milanskemu (cipro, pasta bianca), a je bolj zgoden. Kot imamo nizki »ognjeni jezik«, tako tudi visokega, od katerega uživamo mlado stročje v solati, poznejše debele stroke, rdeče barve, pa luščimo ter prodajamo zrnja. — Med visokimi sortami fižola z rumenim stročjem je najboljša »beneško čudo« (meraviglia di Venezia), ki je po zrnju, rasti in stročju podobno sorti »Marconi«.

Čeprav je bila letos dolga in huda zima, škodljivega mrčesa pa le ni uničila. Že pred mesecem dni so našli doraščene kolaradskega hrošča, vse polno je bramorjev in

strun, polži pa niso nikdar tako nesramno nastopali. — Zemljo moramo razkužiti z geodrinom (0.50 kg na ar ali 100 m² površine), proti polžem pa se še posebej borimo z zastrupljeno vabo, to je z nalašč za to pripravljenimi zastrupljenimi otrobi. Z njimi napravimo male kupčke za čajno žlico, ki jih postavimo na razdaljo 30 cm okoli gredice ali pa samo na tisto stran, od koder prihajajo polži iz svojih podnevnih skrivališč — pod kakšnim zidom, v bršljanu, grmovju, travi itd. Lahko pa tudi položimo zvečer vzdolž gredice desko in na to kupčke otrobov; drugi dan se bomó začudili, koliko polžev je erknilo. To pa velja predvsem za polže hišarje. Ulovili se bodo tudi polži brez hiš, a ker se večina teh podnevi skriva v zemljo, jim bi bilo treba postaviti kak kupček zastrupljenih otrobov tudi sredi gredice, da dobe takoj na razpolago »kusen« obed. Polži so namreč nori na otrobi.

NE ZANEMARJAJ PRAZNIH SODOV!

Od slabega ravnanja s praznimi vinskimi sodi je odvisna pretežna večina boleznin in hib, ki jih najdemo v naših vinih. Popolnoma brezhibna vina pa so zelo redka. Zato pazite na prazne sode!

Kdor po prodaji ali pretakanju vina takoj ne opere sodov — češ da bi doge izgubile dragoceni vinski okus —, naj z gotovostjo računa, da bodo ti sodi postali ali plesnivi ali kisli.

Sportni pregled

NOGOMET

V Budimpešti se je pred 100 tisoč gledalci odigrala ob ogromnem zanimanju občinstva tekma stotletja, v kateri je Jugoslavija igrala neodločeno 2-2 z nekronanim prvacom sveta — Madžarsko. Jugoslovani so pokazali odločno, toda brezhibno igro. Gole so dali: Vukas (J) v 5. in Fenyvesi (M) v 43. minuti prvega polčasa, Bozsik (M) v 10. in Veselinović (J) v 31. minuti drugega.

Jugoslovani so v povojni dobi igrali z 31 drža-

Slavni jugoslovanski nogometaš Ivo Horvat, srednji krilec državne reprezentance

vami skupno 78 tekem. Zmagali so jih 51, izgubili 15, ostalih 12 se je pa končalo neodločeno.

Jugoslovansko B moštvo je premagalo s 3-0 isto vrstno madžarsko moštvo, medtem ko so bili mladi poraženi.

V finalno tekmo za pokal prvakov sta se uvrstila Reims in Real Madrid, zmagovalca nad Hibernianom in Milanom. Omeniti je treba tudi tesno zmago Brazilije 1-0 nad Turčijo.

V italijanskem prvenstvu se nadaljuje osra borba za izstop iz A lige. Novara in Lanerossi sta

Brž ko sod izprazniš, ga moraš zato dobro oprati. S pranjem hočemo odstraniti vsako sled drozja in tudi vinskega kamna (grampe). Zato sode raje peremo z mlačno vodo kot z mrzlo in prav naredimo, če jih peremo z verigo. Ta ima isti učinek kot lahka strgulja: očisti sod vinskega kamna; to je zelo važno. Sod moramo še nekajkrat oplakniti.

Ko je opran, ga zavalimo pod streho (lopo), toda ne v kak temen kot in tudi ne na kraj, kamor segajo sončni žarki, temveč na zavarovano, a vendar zračno mesto. Tu ga postavimo z veho navzdol in z odprto čepno luknjo, dokler se dobro ne posuši, kar se pri dobrem vremenu zgodi v petih dneh. Nato ga začepimo, dobro zažveplamo z azbestnimi trakci ali koleščki in ga prevalimo v klet, kjer naj bo nekoliko — vsaj pol m — privzdignjen od tal. Klet seveda ne sme biti vlažna.

Med letom ponovimo žveplanje sodov vsaka 2 meseca. Pred vsakim žveplanjem pa moramo sod poduhati. Če bi ugotovili kakšno napako — plesen ali kis — moramo to odstraniti z vrelo vodo in s sodo ali sanatonom, nanovo osušiti in zažveplati.

Če boš tako ravnal, boš imel zdrave sode in pred trgatvijo prav malo dela. Vino bo zdravo in boš zato imel tudi dobrega kupca.

100 MILIJONOV KUNCEV V ITALIJI

Letno ubijejo v Italiji okoli 100 milijonov kuncev, ki dajo okoli 700.000 q mesa ali približno poldrugi kg na vsako osebo. Perutnine zaužijejo Italijani nekoliko manj, in sicer 650.000 q ali približno 1.4 kg na osebo. V severnih provincih države je potrošnja višja kot v južnih.

»najresnejša kandidata« za to, seveda tudi Genoa, Torino in Napoli niso na varnem. Bologna je z neverjetno lahkoto premagala Trlestino na lastnem igrišču s 3-1. Fiorentina nadaljuje svojo zmogovarno pot in v nedeljo jo bomo lahko gledali na tržaškem igrišču.

KOLESTARSTVO

Sestindesetletni svetovni prvak Stan Ockers je z lahkoto premagal vse nasprotnike in zmagal na originalni dirki z lahkimi motorji Rim-Neapelj-Rim. Nihče razen njega ni tako zaslužil zmage in kar 15'18" razlike je med njim in lanskim zmagovalcem Montijem.

V španski Vuelti je precejšnja borba za zmago. Cantero, sedaj na prvem mestu, se mora ostro braniti pred Bobetom, Kobletom, Van Stenbergom in Impanisom, ki so vsi najresnejši favoriti za končno zmago.

Drugega maja se je pričela krožna dirka za detante Varšava-Berlin-Praga, in sicer v 12 etapah. Veliko je zanimanje za srečanje med vzhodnimi in zahodnimi kolesarji.

AVTOMOBILIZEM

V nedeljo je bila trindvajsetič tako zvana dirka »Mille miglia«. Slabo vreme je motilo vozače in zmanjšalo povprečno brzino. Zmagal je mladi Castellotti na vozilu Ferrari. Svetovnemu prvaku Fangiju, ki je došel četrti, tokrat ni uspelo zmagati. Omeniti treba, da je tudi ta dirka terjala človeških življenj, tako med vozači kot med gledalci.

BOKS

V svetu boksa se je širila novica, da se nepremagani svetovni prvak teške kategorije Rocky Marciano ne bo več boksal. V svoji karieri je zmagal v vseh 49 srečanjih in le šestim boksarjem je uspelo končati srečanje brez K. O.

Postal je svetovni prvak leta 1952 in kot tak zapušča ring. Zaslužil je čez milijardo in pol lir. Seveda je treba pri tem upoštevati ogromne takse, ki jih boksarji morajo plačevati državi.

TENIS

Začela so se tekmovanja za Davisov pokal. Jugoslavija je premagala Egipt s 4-1, Nizozemska pa je z lahkoto odpravila Turčijo s 5-0. Poljska in Češka sta porazili Avstrijo in Pakistan.

TAVCAR DAVORIN

23

Za
naše
najmlajšeZ
v
i
t
o
r
e
p
e
cD
A
f
r
i
k
i

Zarja pred zatonom

2

»Nikakor ne.« je popravljaj. »Pač pa je površno in naivno. Vsekakor ne odgovarja Vašim letom.«

Pogledala ga je začudena. Prvič jo je nekdo imel za mlajšo in naivnejšo, kot je bila. Še prejšnji večer jo je eden izmed častilcev obsodil, da je cinična, kot ženska, ki je v svetu že marsikaj izkusila.

»Če Vam je všeč moja hiša, me hočete še kdaj obiskati?« jo je Ador vprašal. »Ko ne boste imeli drugega opravka. Bolnike obiskati je delo usmiljenja,« je bolešno dodal.

»Bom prišla — vsako toliko,« je zatrčila. Reza je prinesla steklenico likerja. Ko sta točila, se je Adrijana dvignila: »Zdaj pa moram oditi.«

Ador jo je spremil do vrtnih vrat. Na pragu ji je stisnil roko: »Vas pričakujem, Adrijana. Pridite kmalu!«

Zajtrk pri priorju karmeličanov je bil prav odličen: svež kruh z maslom in dišeča ter pravilno oslajena kava. Toda župnik Ivan

je v dimu prižgane cigarete že pozabil na okus. Po klancu pod samostanom je hitel navzdol in bolj kot na nekaj prijetnih uric v samostanu je premišljal, kako bo povečal župnijsko zavetišče za reveže. Iz misli ga je zmotilo nekaj gibljivega pod vrtnim zidom bližnje vile. Pristopil je in opazil, da tam čepi neko žensko bitje in si pokriva obraz z dlanmi. Glava je bila sklonjena kot v jok. Župnik Ivan je zmeden naredil še nekaj korakov. Ni jokala. Komaj je dekle občutilo njegovo bližino, je dvignilo obraz in ga pogledalo s suhimi in jeznimi očmi.

»Ali morem kaj napraviti za Vas?« je vprašal duhovnik, ko je opazil, da ima dekle eno lice zatečeno.

»Ne verjamem,« je odvrnila. »Ne umiram še.«

Duhovnik se ni vdal. »Vas je kdo napadel?«

Stisnila je ustnice in otipala oteklino. »Tako nekako,« je odgovorila.

»So vas tudi okradli?«

Zavzdihnila je in gledala srepo: »Niso me. Ker ste že tu, pogledjte, če je kje kak taksij. V glavi se mi vrti.«

»Prav. Bom pogledal.« Duhovnik je pohitel in je res našel prav pri tramvajski postaji prost avto.

Dekle se ni ganilo s prostora. Zdelo se mu je, da ji je slabše kot prej. Pomagal ji je v avto in ukazal vozniku, naj pelje v bolnico.

TEDENSKI KOLEDARČEK

6. maja, **nedelja**: 5. povelj; Janez Ev., Zdemir
 7. maja, **ponedeljek**: Prikl. Mihaela nadang,
 8. maja, **torek**: Beat, Budislav
 9. maja, **sreda**: Gregorij, Prvenica
 10. maja, **četrtek**: Vnebohod, Antonin
 11. maja, **petek**: Mamert, Ljerka
 12. maja, **sobota**: Pankracij, Stojmir

VALUTA — TUJ DENAR

ameriški dolar	631—635 lir
avstrijski šiling	23,50—24,50 lir
100 šinarjev	88—91 lir
100 francoskih frankov	153—158 lir
funt šterling	1630—1690 lir
nemško marko	148—150 lir
pesos	14—16 lir
švicarski frank	147,50—148,50 lir
zlato	720—723 lir
napoleon	4600—4700 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 6. maja ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Glasba za naše malčke; 16.00 Koncert pianista Danila Svare; 20.30 Mascaigni: PRIJATELJ FRITZ, opera v treh dejanjih.

Ponedeljek, 7. maja ob: 12.55 Slovenska folklorna glasba; 18.30 z začarane polce; 19.15 Radijska univerza; 21.30 Pevski duet in harmonika; 22.00 Italijanske kulturne revije.

Torek, 8. maja ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Koncert pianistke prof. Mirce Sancinove; 21.00 Radijski oder — Hoffmannsthal: NEPODKUPLJIVI, igra v 5 dej.

Sreda, 9. maja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 18.30 Radijska mamica; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Ženski tercet Metuljček; 21.00 Obletnica tedna; 22.00 Sodobni slovenski pripovedniki.

Četrtek, 10. maja ob: 9.00 Slov. motivi; 16.00 Oddaja za najmlajše; 19.15 Sola in vzgoja; 20.30 Koncert sopranistke Jelke Rupnik; 21.00 Dramatizirana zgodba; 22.15 Čajkovski: Simfonija št. 5.

Petek, 11. maja ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane polce; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.30 Vokalni kvintet.

Sobota, 12. maja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 14.45 Ritmični orkester Swinging Brothers; 16.00 Sobotna novela; 16.40 Kavarniški koncert orkestra Carla Pachlorija; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.15 Čajkovski: Hrestač.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphica« z o. z. v Trstu
 Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 233: Kakšna razlika je med umetnim gnojilom »nitrofoska«, »PKN« in »fosfoazoto«? Kaj pomenijo ta imena? Katero gnojilo je več vredno?

Odgovor: Beseda »nitrofoska« je sestavljenka iz nitro (genium = dušik), fosfor in kalij, torej je umetno gnojilo, ki je sestavljeno iz glavnih treh snovi, ki jih vsaka rastlina potrebuje za svoj razvoj. Isto velja za »PKN«, ki je sestavljena iz prvih črk treh snovi, in sicer P-phosphor, K-kalij in N-nitrogenium. »Fosfoazoto« je sestavljenka iz »fosfo« in »azoto«; prva polovica označuje fosforno kislino, druga pa dušik, katerega imenujejo Italijani in Francozi »azoto«. Torej vsebuje »fosfoazoto« samo dve od treh glavnih rastlinskih potrebščin. V trgovini imamo tudi »fosfoazoto potassico«, ki vsebuje tudi kalij-potassa. Poleg imenovanih teh sestavljenih umetnih gnojil je v trgovini še cela vrsta drugih, ki vsebujejo dušik, fosfor in kalij. Katero imenovanih treh gnojil je več vredno in zato bolj prorpeljivo? To je odvisno od razmerja in odstotkov, s katerimi so v sestavljenem gnojilu zastopane snovi ter od namena, katerega hočete doseči. Če bi dve vsebovali dušik, fosforno kislino in kalij v enakih odstotkih in bi tudi drugače bili enaki po učinku in potrebnem delu, potem je bolj prorpeljivo tisto, ki je cenejše.

Vprašanje št. 234: Grah je prav lepo izšel in začel rasti, a ko je bil nekaj cm visok, je povečini izgubil vršičke. Katera žival ga je poškodovala. Kako bi grah zavaroval?

Odgovor: Skoraj gotovo so vršičke pojedli ptiči najbrž vrabci, ki zelo ljubijo mlade vršičke graba posebno bolj sladkih sort, kot so senator, te efon in alderman. Vrabci so zelo »brhitne« živali in jim je težko priti do živega. Se najbolj se bo eniti, s katerimi mnogi prepletejo svoje poskve. Lahko bi mladi grah poškropili s svinčnim arzenatom, a kam pridemo, če bomo morali vse škropiti.

Vprašanje št. 235: Solato na gredici mi uničujejo škodljivci, od katerih sem epaga ugovarjala: na reninah sem našla podolgovate, do 2 cm dolge rumenkaste črve. Kako se jih rešim? Poleg tega sem videla na gredici neke luknje, ki so očitno izhodi kakih živalic. Luknje so približno 1 cm široke. So li tudi te od kakšnega škodljivca?

Odgovor: Podolgovati, rumenkasti črvi so tako imenovane strune, ki so ličinke hrošča, katerega gotovo poznate pod imenom »pokalica«. Proti strunam, kakor sploh proti vsem zajedalcem, ki imajo svoje zotočišče v zemlji, se borimo z »geodrinom« in »geogamma«. Ta sredstva so gotovo učinkovita, če jih raztrosimo vrhu prekopane, še ne zravnane zemlje, tako da pridejo pri zravnavanju nekoliko v zemljo. Uporabite jih torej pred setvijo. Če pa je setev že izšla in raste, lahko vnesemo ta sredstva v zemljo samo na mestih, ki so prosta, to je, kjer je setev redka: prah raztrosimo in s palico premešamo z zemljo. Če pa je steev še zelo majhna, lahko raztrosimo enostavno vrhu setve. Dež ali zalivalna voda ga bo že izlužila v zemljo. Luknje pa so gotovo od bramorja, ki je podnevi v zemlji, ponoči pa pride na vrh in pregrize mlade sadike. Geodrin uniči tudi bramorja, izrazito proti njemu deluje posebno

tudi zastrupljeni riž, katerega vnesemo v luknje pri izhodu.

MALI OGLASI

Oddam 2 opremljeni sobi pod etni šivilji, ki hkrati zasebno izvršuje naročila za trgovska podjetja Trst, Strada Friuli 172.

SLOVENSKI DIJAKI VABIJO NA
 veseloigro Mihaela Jerasa v treh dejanjih, ki
 jo bodo ponovno igrali v režiji profesorja
 J. Peterlina
»VEČER BELIH VRTNIC«
 V DOLINI
 V NEDELJO, 6. MAJA 1956, IN SICER OB
 17. ZA MACKOVLE, BOLJUNE, PREBENČ
 IN SPLOH OKOLICO
 OB 20. ZA DOLINCANE

Koncert 15 LETNE PIANISTKE MARJANE BOLKO

V PETEK, 11. MAJA 1956, OB 20.30
 V MALI DVORANI POLITEAMA LOSSETTI
 Na sporedu so skladbe Beethovena Chopina,
 Debussy-a in Tajčeviča
 Predprodaja vs/onic: Import-Export, ulica
 Torrebianca 22/11. Vabljeni!

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V SOBOTO, 5. MAJA 1956, OB 20.30 IN V
 NEDELJO, 6. MAJA 1956, OB 16. URI
 V PROSVETNEM DOMU NA OTCINAH

Luigi Pirandello

„Henrik IV.“

KLJUCAVNICARSKA - MEHANIČNA
 DELAVNICA

FRANC BATIČ

TRST
 ulica Crispi 15, tel. 95-214

URARNA IN ZLATARNA

Mikolj

TRST
 Campo S. Giacomo 3

»Kaj v bolnico?« se je razburila. »Se Vam meša?« Obrnila se je k vozaču in ukazala: »Ulica Kondor, številka pet.« Ko se je naslonila na blazine in je zaprla oči, je župnik zopet poskušal:

»Saj Vam je slabo. Pametno je tudi, da stvar javite policiji.«

»Mi je dosti manj slabo, kot mislite Vi«, je odbila. »In ne mislim nikogar naznaniti.« Duhovnik je obmolnil, dekle je zaprla oči in se zbudila, ko se je avto ustavil v ulici Kondor pred številko pet. Izstopila je s pobešeno glavo.

»Plačajte, prosim«, se je obrnila k duhovniku in počakala v veži pri dvigalu. »Pogledala sem v torbico«, se je opravičevala, »ko je župnik plačal,« toda nimam drobiža.«

»Mi boste že vrnila«, je duhovnik menil. »Če stanujete tukaj, ste moja faranka.«

»Tako? — Težko, da Vam bom nosila denar v cerkev.«

»Zakaj — ste komunistinja?« je gospod Ivan mirno poprašal.

Ježno je topotnila s čevljem: »Ne vem nič. — Že nekaj časa je, odkar sem prenehala poslušati Vaše pravljice o duši in večnosti. Če stopite k meni, Vam takoj vrnem denar. Sicer pa bržkone ne smete k meni — imate prepovedano.«

Kazalo je, da ji je všeč biti zbadljiva in zaničljiva, je pre-mišljeval sam s seboj župnik Ivan, — sicer pa je to logično. Besna

nad neznanim napadalcem si hladi jezo nad prvim, ki ji je prišel naproti; še bolje, če je ta duhovnik, ki surovo ne ugovarja. —

»Čemu bi ne smel stopiti k Vam«, je mirno vprašal. Medtem se je dvigalo ustavilo in sta izstopila. »Morda zato ne, ker v stanovanju ni očeta ne matere niti služkinje — stanujem namreč sama«, je posmehljivo razlagala.

»Nič ne de«, je vedno miren duhovnik odgovarjal; vedel je, da se ona v srcu še bolj pekli. Toda le tako ji bo odleglo.

V stanovanju ga je dekle pustila v sprejemnico; sama pa je šla v kopalnico. Čez hip se je vrnila z vlažnim obkladkom na licu. »Tu je Vaš denar.«

Duhovnik je vzela in ga spravila v listnico. Ni se pa dvignil z naslanjača. »Vas še močno boli?« je vprašal.

»Ne preveč, toda znamenje bo ostalo precej časa. Vsaj en teden bom morala čepeti doma.«

»Da«, je rekel gospod Ivan in vstal. »Morda Vas bom prišel obiskat med tednom. Lahko Vas še prime volja, da boste hoteli povedati, kaj se je pripetilo.«

»Ali je to del Vaših dolžnosti?« je ironično vprašala.

(Nadaljevanje sledi)